

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าอย่างมาก ถึงแม้ว่าการลงทุนทางด้านการอุตสาหกรรมของเราได้มีการส่งเสริมมาเป็นเวลาสิบปีเศษแล้วก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่า สินค้าเข้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคยังส่งมาจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี ดังจะเห็นได้จากรายอะเอียกของมูลค่าสินค้าเข้า และมูลค่าสินค้าออกแยกเป็นรายปี ตั้งแต่ ปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ ถึง พุทธศักราช ๒๕๑๕ ตามสถิติการค้าต่างประเทศ การที่สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคส่งมาจากต่างประเทศมากนั้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่นำวิถก และควรจะได้รับแก้ไขโดยด่วนคือ ทัศนคติของประชาชนชาวไทยที่มีความนิยมใช้สินค้าของต่างประเทศฝังลึกอยู่ในใจของประชาชนมานาน สังคมไทยให้ความนิยมยกย่องผู้ใช้สินค้าต่างประเทศว่าเป็นผู้มีรสนิยมสูง และมีเกียรติ ค่านิยมผิด ๆ ดังกล่าว ดายังคงอยู่ในสังคมไทยแล้วก็ย่อมจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่สามารถจะเป็นไปได้ในทางที่เจริญขึ้น หรือไม่สามารถจะแก้ไขการเสียเปรียบดุลการค้าได้เลย และไทยก็จะต้องประสบปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าตลอดไป ดังนั้นคนไทยเราจึงควรที่จะต้องเปลี่ยนค่านิยมเก่า ๆ นี้เสีย ต้องร่วมมือร่วมใจกันทำให้เศรษฐกิจของประเทศเราก้าวหน้ากว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เศรษฐกิจของประเทศนั้นจะเจริญขึ้นหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของคนในประเทศเป็นสำคัญ ดังหลัก

พัฒนาเศรษฐกิจ^๒ คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศจะสัมฤทธิ์ผล ได้ก็ต่อจากอาศัยพลังความร่วมมือของคนในชาติ (Indigenous Force) เป็นสำคัญ ประชาชนในชาติจะต้องมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะร่วมมือกัน เพื่อจะเป็นเครื่องผลักดัน ให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญขึ้น และขยายตัวสำเร็จจุดลงไปได้ ทุกคนควรจะ เสียสละเพื่อความมั่งมีของประเทศในอนาคต รู้จักการทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างขยันขันแข็ง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ไร้ผลิตผลที่ประชาชนในประเทศผลิตขึ้นได้เอง ฉะนั้นถ้าเราหวังที่จะ ให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญขึ้น ก็จำเป็นที่จะต้องช่วยกันส่งเสริมผลิตผลไทยเสียก่อน แม้วางบางครั้งเราจะนึกท้อใจความคอบในคุณภาพของสินค้าก็ตาม แต่เราก็ควรจะอดทน เหมือนชนชาติญี่ปุ่นในระยะเริ่มต้นอุตสาหกรรมนาฬิกา เพราะในระยะนั้นผลิตภัณฑ์นาฬิกา ที่ส่งออกมามีคุณภาพไม่สู้ดี เดินบ้างหยุดบ้าง และต้องคอยเขย่าข้อมืออยู่เสมอ เพื่อให้นาฬิกาเดินเป็นปกติ แต่ชาวญี่ปุ่นก็ยังให้การสนับสนุนต่อการผลิตและคุณภาพของ นาฬิกาจนสามารถผลิตนาฬิกาที่มีคุณภาพสูงทัดเทียมกับประเทศอื่นที่เชี่ยวชาญได้ ในด้าน การส่งเสริมผลิตผลของเราเอง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว^๓ ทรงเล็งเห็น ความสำคัญในค่านี้นั้นเช่นกัน ดังได้เห็นจาก พระราชนิพนธ์ว่า

อันของชาติ	ไพรัช	ช่างจัดสรร
เป็นหลายอย่าง	ต่างพรรณ	เขามาขาย
เราต้องซื้อ	หลากหลาย	และมากมาย
ทองไขหรัพย์	สุรุษสุราย	เป็นกายกอง

^๒ไพรัช กฤษณนิธิ. พัฒนาการเศรษฐกิจเบื้องต้น. (พระนคร: อาชีวะคอน บอดสโก, ๒๕๑๔), หน้า ๓-๔.

^๓มงกุฎเกล้า, พระเจ้าแผ่นดินสยาม (สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร มหาจักรีบรมราช) บทเสภาเรื่อง พญาราชวังสัน กับ สามัคคีเสวก (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๕๖๓), หน้า ๕๗.

แม่พวกเรา	ชาวไทย	ตั้งใจช่วย
เอออานาย	ชาวไทย	ให้ทำของ
ช่างคงไฟ	ใจผูก	ถูกทำนอง
แล้วทำของ	งามงาม	ชนตามกาล

ในระยะเมื่อกลางปีที่แล้ว เรื่องเกี่ยวกับปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าแก่
 ญี่ปุ่นของไทยเป็นปัญหาซึ่งได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่าง ๆ มาก ทางหน่วย
 ราชการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมเศรษฐกิจ และการพาณิชย์ กรมการค้าภายใน
 และหน่วยงานอื่น ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนชมรมผู้นิยมใช้
 เป็น ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน ต่างก็ตื่นตัวและหาทาง
 พยายามชักจูงให้ประชาชนชาวไทยใญ่รักและชักชวนให้ซื้อผลิตภัณฑ์ไทยมากขึ้น จ้างงาน
 แสดงสินค้าขึ้นที่บริเวณต่าง ๆ มากขึ้น ในวงการนิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิต
 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้นิสิตนักศึกษาตื่นตัวในการ
 แก่ดุลการค้า มีการจัดตั้งโครงการเผ่าคืบขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้คนไทยหันมาใช้
 สินค้าไทยกันมากขึ้น และในการปรากฏที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อปีที่แล้ว ในเรื่อง
 เกี่ยวกับนโยบายการค้าขายกับต่างประเทศของไทย นักศึกษาได้ถามปัญหาและเรียกร้อง
 ให้เร่งรีบควบคุมสินค้าเข้าประเภทเพื่อจากญี่ปุ่น และนอกจากนี้ก็ยังนับบทความแสดง
 ความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไทยที่นิสิตนักศึกษาเขียนลงในหนังสือของมหาวิทยาลัย
 เป็นต้น บทบาทต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษาเหล่านี้ ทำให้เห็นแนวโน้มได้ว่า นิสิตนักศึกษา
 มีความสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์ไทยที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น
 ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า นิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิดอ่าน และจะเป็นผู้นำ
 สังคมในภายภาคหน้า ดังนั้นสังคมจะเจริญหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับนิสิตนักศึกษาเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้
 จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยต้องการทราบถึงทัศนคติของนิสิตนักศึกษาต่อผลิตภัณฑ์ไทยว่าเป็น
 อย่างไร และเนื่องจากมีนิสิตศึกษาบางส่วนที่เรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาโดยตรง
 บางส่วนที่ได้เรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาบ้าง และบางส่วนที่ไม่เคยเรียนวิชาทาง

เศรษฐศาสตร์มาเลย ผู้วิจัยจึงอยากจะทราบว่า การที่ได้มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ในระดับต่าง ๆ กันนี้ จะมีผลต่อทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ของไทยของนิสิตนักศึกษาหรือไม่ ซึ่งผลจากการวิจัยที่ใดจะช่วยให้ทราบว่า ควรจะจัดวิชาทางเศรษฐศาสตร์เข้าเป็นวิชาในหลักสูตรของการศึกษาทุกแขนงหรือไม่ และจะทำให้ได้ผลตามมาว่า ควรจะให้ความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์แก่ประชาชนโดยทั่วไปหรือไม่ เพื่อจะได้อะไรช่วยคนไทยทุกคนในความสนใจ และเห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ไทยจะได้อะไรช่วยกันส่งเสริมกันอย่างจริงจัง ระบบเศรษฐกิจของไทยก็จะเจริญขึ้นจนกระทั่งทัดเทียมประเทศอื่นได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายขั้นแรก คือ ศึกษาว่า นิสิตนักศึกษาที่เรียนมาจากคณะเศรษฐศาสตร์โดยตรง นิสิตนักศึกษาคณะอื่นที่เคยเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาบ้าง และนิสิตนักศึกษาคณะอื่นที่ไม่เคยเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาเลย มีทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยอย่างไรบ้าง และเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในชั้นต่าง ๆ ว่า ต่างกันอย่างไร ตลอดจนศึกษาว่า นิสิตนักศึกษา ชาย และ หญิง มีทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยแตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายขั้นรอง คือ เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทย และนิสิตนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทยว่ามีทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายขั้นสุดท้าย คือ ศึกษาระดับทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยของนิสิตนักศึกษาโดยส่วนรวม

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย
ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ ต้องศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี เฉพาะที่เรียนในชั้น
ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๔ ในปีการศึกษา ๒๕๑๕ เท่านั้น

๒. การศึกษาทัศนคติของนิสิตนักศึกษาต่อผลิตภัณฑ์ไทยนี้มีตัวแปรอิสระ (Independent
Variable) คือ ระดับความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นเรียน และเพศ ตัวแปรตาม
(Dependent Variable) คือ ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทย

๓. สำหรับการศึกษาศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยของนิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิก และไม่
เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทย มีตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของนิสิตนักศึกษา
ในชมรมผู้นิยมใช้ของไทย ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทย

๔. ตัวแปรอื่น ๆ ที่ทำให้ตัวอย่างประชากรในแต่ละกลุ่มมีทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยใน
ระดับต่าง ๆ กันนั้น ผู้วิจัยจะไม่คำนึงถึง

๕. การวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยนี้ครอบคลุมเฉพาะสิ่งต่าง ๆ เท่านั้นที่มีอยู่ในแบบ
วัดทัศนคติที่สร้างขึ้นเองเท่านั้น นอกเหนือจากนี้ไม่นำมาพิจารณาด้วย

๖. การศึกษาระดับทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยของนิสิตนักศึกษาโดยส่วนรวม ผู้วิจัยจะ
ไม่จำแนกนิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยลงไป

ขอตกลงเบื้องต้น

๑. นิสิตนักศึกษาที่เรียนมาจากคณะ เศรษฐศาสตร์นั้น ไม่ว่าจะ เป็น เศรษฐศาสตร์ สาขาใด หรือจากมหาวิทยาลัยใดก็ตาม ผู้วิจัยถือว่ามีความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์ เท่ากันหมด

๒. นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาทาง เศรษฐศาสตร์มาบ้าง ไม่ว่าจะเรียนวิชาทาง เศรษฐศาสตร์มาที่วิชาใดก็ตามในคณะอื่นที่ไม่ใช่คณะ เศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยใดก็ได้ ถือว่ามีความรู้พื้นฐานทาง เศรษฐศาสตร์ เท่ากันหมด

๓. การวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์นี้วัดโดยสร้างแบบวัดที่ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วัดโดยพิจารณาจากความ คิดเห็น ความรู้สึกที่ติดต่อกับผลิตภัณฑ์ ความสนใจต่อผลิตภัณฑ์ การให้ความร่วมมือในการใช้ และสนับสนุนให้ผู้อื่นใช้ผลิตภัณฑ์ การยกย่องผู้ผลิตและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ และการมีส่วนร่วมในชมรมผู้นิยมใช้ของไทย

๔. คำตอบที่ได้จากแบบวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ของตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการ วิจัยนี้ เป็นความรู้สึกที่แท้จริง และตรงกับสภาพความจริงของผู้ตอบ

๕. การจัดนิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทย และ กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทย ผู้วิจัยไม่ได้คำนึงถึง ระดับความรู้ทาง เศรษฐศาสตร์ ชั้นเรียน และเพศ ของตัวอย่างประชากร แต่พิจารณาจากคำตอบใน แบบวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ของแต่ละคนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะของตัวอย่าง ประชากรที่ใดมีจำนวนไม่มากพอที่จะจัดลงในกลุ่มย่อยให้ เท่ากันหมดทุกกลุ่มได้

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อาจเกิดความคลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ขึ้นได้ เนื่องจากสาเหตุ
ต่อไปนี้

๑. เนื่องจากในระยะเวลาที่ทำการวิจัยเรื่องนี้ เป็นระยะที่นิสิตนักศึกษา
ตื่นตัว และพร้อมใจกันต่อต้านผลิตภัณฑ์ต่างชาติอย่างมาก ตลอดจนให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ไทย
มากขึ้นกว่าเดิมด้วย ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ นี้ผู้วิจัยมิได้คาดมากจนกว่าจะเกิดขึ้นจึงอาจมี
ส่วนทำใหม่ผลของการวิจัยผิดพลาดไปจากเหตุการณ์ปกติได้

๒. ตัวแปรเกิน ๆ อื่น ที่ผู้วิจัยมิได้นำเข้ามาเป็นตัวแปรของการวิจัยนี้ เช่น
สภาพแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจ ประสบการณ์ และสิ่งอื่น ๆ อาจมีผลทำให้เกิด
ความคลาดเคลื่อนใบบาง

๓. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตนักศึกษา อาจมีนิสิตนักศึกษา
บางส่วนที่ขาดโอกาสในการได้รับเป็นตัวแทนไปบ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นิสิตนักศึกษา
ไม่ได้ไปคณะที่ตนเรียนอยู่ในวันที่ผู้วิจัย นำแบบวัดทัศนคติไปใช้ จึงทำให้ผลที่ได้คลาด
เคลื่อนใบบาง

คำจำกัดความ

ผลิตภัณฑ์ไทย หมายถึง สินค้าสำเร็จรูปที่เป็นผลผลิตจากโรงงานขนาดต่าง ๆ
ทุกขนาด ที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย ซึ่งเงินลงทุนของโรงงานเหล่านี้จะเป็น
เงินลงทุนของไทยทั้งหมด เป็นเงินลงทุนรวมระหว่างของไทยกับชาติอื่น หรือเป็นเงิน
ลงทุนของต่างชาติทั้งหมดก็ตาม โรงงานเหล่านี้จะดำเนินงานโดยคนไทย หรือมีคนต่าง
ชาติร่วมด้วยก็ได้ ตลอดจนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าสำเร็จรูปนี้ จะเป็นวัตถุดิบของไทย
หรือส่งมาจากต่างชาติก็ได้ แต่สินค้าใดที่เป็นสินค้าซึ่งเกิดจากการนำเอาชิ้นส่วนของสินค้า
สำเร็จรูปจากต่างชาติเข้ามาประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูปในประเทศไทยแล้ว สินค้า
ประเภทนั้นจะไม่ได้ถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ไทยเช่น นาฬิกา รถยนต์ เป็นต้น

ทัศนคติ หมายถึง ความคงที่ของสภาวะความพร้อมทางจิตใจที่จะสนองตอบ
ของแต่ละบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นไปได้ในทางที่สนับสนุน

หรือต่อต้าน ถ้านับสนุนแสดงว่ามีทัศนคติที่ดี และถ้าต่อต้าน แสดงว่า มีทัศนคติที่ไม่ดี

นิสิตนักศึกษาคณะอื่นที่เคยเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาบ้าง หมายถึง

นิสิตนักศึกษาของคณะต่าง ๆ ยกเว้นคณะเศรษฐศาสตร์ที่ได้เรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาอย่างน้อยหนึ่งวิชา จะเป็นวิชาเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับด้านใดก็ได้ และเรียนเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกก็ได้

นิสิตนักศึกษากลุ่มที่ ๑ หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่เรียนอยู่ในคณะเศรษฐศาสตร์

ไม่ว่าจะเป็นคณะเศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยใดในกรุงเทพมหานคร

นิสิตนักศึกษากลุ่มที่ ๒ หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่เรียนคณะอื่น ๆ ของ

มหาวิทยาลัยใดก็ได้ที่เคยเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาบ้าง

นิสิตนักศึกษากลุ่มที่ ๓ หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่เรียนคณะอื่น ๆ ของ

มหาวิทยาลัยใด ๆ ที่ไม่เคยเรียนวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาเลย

นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทย หมายถึง นิสิตนักศึกษา

ที่ให้คำตอบยอมรับ หรือเห็นด้วย กับข้อความสองข้อความ คือ ข้อความที่ ๑๗ และที่ ๑๘ ของแบบวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทย จะตอบยอมรับเฉพาะข้อความใดข้อความหนึ่งไม่ได้

นิสิตนักศึกษาที่ไม่เป็นสมาชิกของชมรมผู้นิยมใช้ของไทย หมายถึง นิสิตนักศึกษา

ที่ไม่ตอบว่า ยอมรับ หรือเห็นด้วย กับข้อความที่ ๑๗ และข้อความที่ ๑๘ ของแบบวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทย หรือตอบยอมรับเพียงข้อความใดข้อความหนึ่งเท่านั้น

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในทางจิตวิทยาถือว่า ทัศนคติเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่ไม่สามารถจะสังเกตเห็นได้ โดยง่าย แต่จะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยกรรมวิธีที่ซับซ้อน ดังนั้น จึงมีนักจิตวิทยาหลายท่าน

ให้ชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น มาติน ฟิชเบิน^๕ (Martin Fishbein) เรียกทัศนคติ
ว่าเป็น ตัวแปรสมมติฐาน (Hypothetical Variable) ยอร์จ คาโตนา^๕ (George
Katona) เรียกว่า ตัวแปรแทรกแซง (Intervening Variable) และ ไซดี
เฮช. คอมนส์^๖ (Cyde H. Coombs) เรียกว่า จีโนไทป์ (Genotypes) หรือ
ตัวแปรแฝง (Latent Variable) เป็นต้น

คำว่า ทัศนคติ มาจากศัพท์ภาษาละตินว่า แอปตัส (Aptus) แปลว่า โน้ม
เอียง คำว่า ทัศนคตินี้ ได้มีนักจิตวิทยาและนักจิตวิทยาสังคมหลายท่านนำมาใช้และ
ให้ความหมายคล้าย ๆ กัน เช่น

แอนน์ อนาสตาซี^๗ (Anne Anastasi) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติ
หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกมาว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ทอ
เชื้อชาติ ขนบประเพณี และสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

^๕Martin Fishbein, "Attitude and the Prediction of Behavior,"
Reading in Attitude Theory and Measurement. (New York : John
Wiley and Sons, Inc., 1967), p. 479.

^๕George Katona, Psychological Analysis of Economic Behavior.
(New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1951), p. 31.

^๖Clyde H. Coombs, "Theory and Methods of Social Measurement,"
Research Method in the Behavioral Sciences. (New York : Holt
Rinehart and Winston, Inc., 1953), pp.488-489.

^๗Anne Anastasi, Psychological Testing. (2d. ed., New York:
The Macmillan Company, 1967), p. 541.

รามอน เจ. ไรน์ (Ramon J. Rhine) ให้ความหมายของทัศนคติว่า หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตใจ ซึ่งจะบ่งชี้ให้ทราบล่วงหน้าว่า แต่ละคนจะมีปฏิกิริยา ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อสิ่งต่างๆ และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับ

โรเบิร์ต แอล. ทอนไดค์ (Robert L. Thorndike) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติหมายถึง การตอบสนองของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นไปในทางพอใจหรือไม่พอใจที่มีต่อบุคคล กิจกรรม สถาบัน กลุ่มสังคม และอื่น ๆ

เจ.พี. กิลฟอร์ด^{๑๐} (J.P. Guilford) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง อารมณ์อันซับซ้อนของบุคคลที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อบางสิ่งบางอย่าง เช่น บุคคล สถาบัน และเรื่องต่าง ๆ ของสังคม เป็นต้น

อาโนลด์ เอ็ม. โรส^{๑๑} (Arnold M. Rose) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่ต่างกันต่อสิ่งที่ต่างกัน

^{๑๐}Ramon J. Rhine, "A Concept-Formation Approach to Attitude Acquisition," Attitude Theory and Measurement. (New York : John, Wiley & Sons, Inc., 1967), p. 383.

^{๑๑}Robert L. Thorndike, and Elizabeth Hagen, Measurement and Evaluation in Psychology and Education. (New York : John Wiley & Sons, Inc., 1957), p. 23.

^{๑๒}J.P. Guildford, General Psychology. (New York : D. Van Nostrand Company, Inc., 1939), p. 336.

^{๑๓}Arnold M. Rose, Human Behavior and Social Process. (Boston : Houghton Mifflin Company, 1961), p. 153.

/ และวิลเลียม คัมเบลล์ ลัมเบิร์ต และวอลเลซ อี. ลัมเบิร์ต^{๑๒} (William W. Lambert and Wallace E. Lambert) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะนี้หมายถึง ลักษณะที่คงที่ของความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงออกต่อ บุคคล กลุ่มสังคม และเหตุการณ์ต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะนี้ หมายถึง ความคงที่แน่นอนของสภาวะความพร้อมทางจิตใจ ซึ่งรวมทั้ง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะสนองตอบของแต่ละบุคคลที่มีต่อ สิ่งต่าง ๆ และสภาพการณ์ต่าง ๆ อาจจะเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้าน

มีนักจิตวิทยา และนักจิตวิทยาสังคมหลายท่าน เช่น มาร์ติน ฟิชเบิน^{๑๓} (Martin Fishbein) วิลเลียม คัมเบลล์ ลัมเบิร์ต^{๑๔} (William W. Lambert) พอล เอ. ซีคอร์ด และ คาร์ล คัมเบลล์ แบคแมน^{๑๕} (Paul F. Secord and Carl W. Backman) ได้ลงความเห็นว่างบประกอบที่สำคัญของทักษะนี้มี ๓ ส่วน คือ ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงออก ทักษะนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

^{๑๒} William W. Lambert and Wallace E. Lambert, Social Psychology. (New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1965), p. 50

^{๑๓} Fishbein, op.cit., pp. 478 - 479.

^{๑๔} Lambert, op.cit., pp. 52 - 56.

^{๑๕} Paul F. Secord, and Carl W. Backman, Social Psychology. (New York : McGraw - Hill Book Company, 1964), p. 98.

การพัฒนาทางด้านทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับการปรับตัวของบุคคลเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคม ตลอดจนการเลียนแบบจากบุคคลที่เคย เพื่อนสนิท และคนอื่น ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้จะรวมตัวกันจนกระทั่งกลายเป็นแบบแผนทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า พัฒนาการของทัศนคติเป็นไปตามหลัก ๓ อย่างคือ การติดต่อกับผู้อื่น (Association) การถ่ายถอดแบบอย่างของผู้อื่นมาเป็นของตน (Transfer) และการบรรลุความต้องการของตน (Need Satisfaction)

เนื่องจากสภาพแวดล้อมในสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ทัศนคติก็ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงและยึดหยุ่นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมบาง ซึ่ง เฮอเบิร์ต ซี. เคลมาน^{๑๖} (Herbert C. Kelman) ได้เสนอขบวนการ ๓ ขบวนการ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ

๑. การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติตนในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ

๒. การลอกเลียนแบบ (Identification) จะเกิดจากการที่บุคคลนั้น ยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการสร้างพฤติกรรมของตนขึ้นให้เหมือนกับคนในสังคม เพื่อที่จะติดต่อกับหรือมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

๓. การที่บุคคลยอมรับอิทธิพลหรือพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านั้นเหมาะสมกับระบบค่านิยมที่มีอยู่ในตัวเขา (Internalization)

แม้ว่าทัศนคติจะมีการเปลี่ยนแปลงแต่มันก็ยังคงมีความคงที่แน่นอนพอที่จะกำหนดหน้าที่

^{๑๖} Herbert C. Kelman. "Compliance, Identification and Internalization : Three Process of Attitude Change," Attitude Theory and Measurement. (New York : John Wiley and Sons, Inc., 1967), pp. 469 - 471.

และพฤติกรรมของบุคคลได้ จากการศึกษาเรื่องความคงที่ของทัศนคติ (Stability of Attitudes) เรมเมอร์ส^{๑๗} (Remmers) ได้กล่าวไว้ว่า "ทัศนคติสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในบางกรณีก็มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก"

สรุปลักษณะที่สำคัญของทัศนคติ คือ

๑. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ขึ้นมาแต่กำเนิด
๒. ทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตใจ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคล เพราะมันเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางให้ทราบล่วงหน้าว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้น ๆ จะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นในลักษณะใด
๓. แม้ว่าทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความคงที่พอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ทัศนคติก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมใดบาง

การวัดทัศนคติ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การวัดทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ไม่เหมือนกับการวัดทางกายภาพ ซึ่งเราสามารถวัดได้โดยตรง ทัศนคตินั้นเราไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่มันจะแสดงออกมาในรูปของ การตอบสนองออกเป็นถ้อยคำ หรือพฤติกรรม ดังนั้น จึงมีนักจิตวิทยาหลายคนที่ได้สร้างแบบวัดทัศนคติขึ้น เพื่อวัดทัศนคติของบุคคล เช่น

^{๑๗}H.H. Remmers, Introduction to Opinion and Attitude Measurement. (New York : Harper & Brothers Publishers, 1954), pp. 6 - 7.

ที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ นำเอาข้อความเหล่านี้มาไว้ในแบบวัดทัศนคติที่ต้องการ แบบวัดทัศนคติของเทอร์สโตนี่เอาไปพัฒนาใช้ในการวัดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้มากมาย ความยากของการสร้างแบบวัดทัศนคติของเทอร์สโตนอยู่ที่การตัดสินใจของผู้ตัดสินในการพิจารณาจัดเรียงข้อความต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นนั้น ซึ่งเทอร์สโตนก็ได้ตระหนักถึงปัญหานี้และได้กล่าวไว้ว่า ถ้าแบบวัดทัศนคติมีความเชื่อถือได้ ค่ามาตราส่วน (Scale Value) ของข้อความต่าง ๆ ในแบบวัดทัศนคติจะต้องไม่มีอิทธิพลของความคิดเห็นของผู้ตัดสินเข้ามาปะปนอยู่เลย

วิธีสร้างแบบวัดทัศนคติของไลเคิร์ท (Summated-Rating Scale) วิธีการสร้างแบบนี้สิ้นเปลืองแรงงานน้อยกว่าแบบของเทอร์สโตน ดังนั้นจึงมีผู้นิยมเอาหลักการมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดทัศนคติ วิธีการสร้างตามแบบไลเคิร์ท คือ รวบรวมข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษาให้มากที่สุด แล้วนำข้อความทั้งหมดที่รวบรวมได้นี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เราต้องการจะศึกษาทัศนคติ เพื่อทราบว่า ผลตรงตามความมุ่งหมายหรือไม่ แต่ละข้อความจะให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียงอย่างเดียว หนึ่ง ที่ตรงตามความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด โดยให้แต่ละข้อความมีตัวเลือก ๕ อย่าง คือ เห็นควยอย่างยิ่ง เห็นควย ไม่น่าใจ ไม่นเห็นควย และไม่เห็นควยอย่างยิ่ง การเปลี่ยนระดับทัศนคติเป็นคะแนน ให้ ๕ คะแนน ถ้าตอบว่า เห็นควยอย่างยิ่ง และลดลงจนถึง ให้ ๑ คะแนน ถ้าตอบว่าไม่เห็นควยอย่างยิ่ง สำหรับข้อความที่เป็นทัศนคติที่ดี และในข้อความที่เป็นทัศนคติที่ไม่ดีก็กำหนดคะแนนในทางตรงข้ามคือให้ ๑ คะแนน สำหรับผู้ที่ตอบว่า เห็นควยอย่างยิ่ง จนถึง ๕ คะแนน คำตอบว่าไม่เห็นควยอย่างยิ่ง เมื่อได้คำตอบจากตัวอย่างประชากรทั้งหมดแล้ว นำคะแนนของแต่ละคนมาเรียง เพื่อแบ่งกลุ่มของตัวอย่างประชากรออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยกำหนด ๑๐ % ของคะแนนสูงสุดและต่ำสุด คือ ๒ กลุ่มนี้เป็นตัวแทนของตัวอย่างประชากรทั้งหมด แล้วนำคะแนนของ

ทั้ง ๒ กลุ่ม มาพิจารณาเป็นรายข้อ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อ^{๑๘} (Item Analysis) หาอำนาจจำแนกของแต่ละข้อความ แล้วเลือกเฉพาะข้อความที่มีอำนาจจำแนกสูง พอเพียงไว้ในแบบวัดทัศนคติต่อไป

นอกจากนี้ยังมีวิธีการสร้างแบบวัดทัศนคติของคนอื่น ๆ อีก เช่น วิธเลียม คัมบลิว ลัมเบอร์ท และ วอลเลซ อี. ลัมเบอร์ท^{๒๐} (William W. Lambert & Wallace E. Lambert) ได้เสนอวิธีสร้างแบบวัดทัศนคติไว้ดังนี้คือ เมื่อเราคัดสินใจจะสร้างแบบวัดทัศนคติข้อใดแล้วก็ต้องสร้างข้อความย่อย ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งนั้นใหม่มากที่สุด โดยข้อความเหล่านั้นจะต้องสร้างขึ้นเพื่อแทนองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนของทัศนคติ คือ ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่แสดงออก ข้อความแต่ละข้อให้ผู้ตอบเลือกตอบว่า เห็นควย หรือ ไม่เห็นควย หรืออาจจะให้เลือกตอบว่า เห็นควย-อย่างยิ่ง เห็นควย ไม่น่าใจ ไม่เห็นควย และ ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง โดยให้ตอบเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ข้อความทั้งหมดที่สร้างขึ้นนี้จะต้องประกอบด้วยข้อความที่ต้องตอบว่าเห็นควยและข้อความที่ต้องตอบว่าไม่เห็นควย จำนวนเท่า ๆ กัน นำข้อความเหล่านี้ไปใช้กับกลุ่มทดลองกลุ่มหนึ่งโดยทดสอบ ๒ ครั้ง ในระยะเวลาที่ต่างกัน เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ ความเที่ยงตรงและกำจัดข้อความที่คลุมเครือ หรือไม่เหมาะสมออก นำข้อความที่เหลือมาใช้ในแบบวัดทัศนคติต่อไป

การสร้างแบบวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทยนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการของการสร้างแบบวัดทัศนคติของบุคคลต่าง ๆ ที่ไคกลาวซางตน มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อความของแบบวัดทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ไทย และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา

^{๑๘} Henry E. Garrett and R.S. Woodworth, Statistics in Psychology and Education. (New York : Longmans, Green and Co., 1958), p. 361.

^{๒๐} Lambert, op.cit., pp. 52 - 54.

เพียงทัศนคติที่ดี และทัศนคติที่ไม่ดีเท่านั้น จึงให้ผลิตภัณฑ์มีโอกาสเลือกตอบได้ ๒
 ตัวเลือก ในแต่ละข้อความ ซึ่งตรงกับคำวิจารณ์ของ แจ็ค อเบรามส์^{๒๑} (Jack
 Abrams) ที่ว่า ในแบบวัดทัศนคตินั้นจะมีตัวเลือกก็ได้ เจาะจงลงไปไม่ได้ว่าต้อง
 มีกี่ตัวเลือกจึงจะดีที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนั้น ๆ ว่ามีวัตถุประสงค์
 ประสงค์อย่างไร

^{๒๑} Jack Abrams. "An Evaluation of Alternative Rating Devices for Consumer Research," Scientific Marketing Research. (New York : The Free Press, 1971), p. 199.